

Prezes
Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia
w Łodzi

al. Kościuszki 107/109
90 – 928 Łódź
tel. 42-201-2010, 42-201-2012
mail: administracyjny@lodz.sr.gov.pl

Łódź, dnia 22.06.2020

Nr Prez. A. XXIV – 0133 – 71/20

Dot. VII.501.211.2020.KŁ

Szanowny Pan

Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku

I. Na wstępie, niezależnie od dalszej merytorycznej analizy, chcę zaznaczyć, że doceniam zainteresowanie Rzecznika Praw Obywatelskich rozwiązaniem wprowadzonym w Sądzie Rejonowym dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi (udział publiczności w rozprawie odbywającej się za pomocą środków komunikowania się na odległość w sprawach rozpoznawanych według przepisów ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego).

Wprowadzone w sądzie rozwiązanie służy nie tylko wprost jawności postępowań ale umożliwia rozszerzenie kontroli społecznej nad działalnością sądów. Sprzyja standardom demokratycznego państwa prawnego. Ewentualne ograniczanie tej kontroli pod pretekstem konieczności ochrony autonomii informacyjnej jednostki i ochrony danych osobowych – gdy ochrona ta jest w ramach przyjętych rozwiązań w pełni gwarantowana – nie zasługuje na aprobatę. Brak możliwości dostępu publiczności do posiedzeń przeprowadzanych online może prowadzić do faktycznego utajniania postępowań z rozprawami odmiejscowionymi (online).

Skoro rozprawa online i udział w niej publiczności online budzi wątpliwości, co do poszanowania praw obywatelskich stron i wszystkich obywateli, to jak inaczej moglibyśmy zagwarantować jawność, transparentność, jednocześnie pochylając się z troską nad bezpieczeństwem w dobie pandemii? Jak inaczej zagwarantować udział obywateli w kontroli

sprawowania wymiaru sprawiedliwości, jeśli rozprawa odmiejscowiona (online) prowadzona jest z założenia na odległość?

Niebezpieczeństwem dla obywateli jest ograniczanie jawności rozpraw. Obywatelom, w tym również stronom, sprzyja promowanie rozwiązań technicznych, umożliwiających obserwowanie przebiegu rozprawy na tych samych warunkach prawnych niezależnie od tego, czy następuje to w wyniku fizycznej, czy internetowej obecności. Rozwiązanie przyjęte w Sądzie Rejonowym dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi ma taki sam wpływ na dane osobowe stron jak fizyczna obecność publiczności. Ani art. 45 ust. 1 Konstytucji RP jak i powołany w Pana piśmie art. 51 ust. 2 Konstytucji RP, nie zakazują publicznego rozpoznania sprawy.

Z informacji dostępnych na stronie BIP Sądu jednoznacznie wynika, że Sąd nie prowadzi streamingu rozpraw i nie umieszcza ich nagrań na serwisach społecznościowych ani na serwisie youtube.pl. Dostęp publiczności online jest ściśle limitowany do ograniczonego kręgu osób i zabezpieczony technicznie. Innymi słowy – dostęp cyfrowy publiczności odzwierciedla warunki dostępu analogowego publiczności.

Należy również podkreślić, że zakazana jest dyskryminacja technologiczna podmiotów prawa. Z zakazu tego wynika konieczność technologicznej obojętności prawa (wprowadzania tych samych reguł dla różnych kanałów komunikacji). Prowadzenie rozprawy online nie wyklucza fizycznej obecności publiczności na sali rozpraw. Jeżeli jednak fizyczny dostęp do sali jest ograniczony jej niewielką powierzchnią (przyczyny epidemiczne), możliwość udziału publiczności online wydaje się być koniecznym gwarantem ochrony wartości wspólnotowych (społeczna kontrola nad wymiarem sprawiedliwości) oraz interesów stron, zainteresowanych możliwością udziału publiczności.

Wprowadzone rozwiązanie jest również zgodne z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2-16/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych), zwane dalej RODO.

Wprowadzone rozwiązanie spełnia wszelkie standardy ochrony praw jednostki. Nie dochodzi do rozpowszechniania danych osobowych ani danych objętych sferą prywatności czy szerzej autonomii jednostki w sposób szerszy niż w wypadku publiczności obecnej fizycznie na sali rozpraw. Spełnione są wszystkie wymogi bezpieczeństwa informatycznego ochrony danych osobowych.

II. W ramach wstępnych uwag zwracam również uwagę na fakt, że Rzecznik Praw Obywatelskich wystąpił 12 czerwca 2020 roku do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji wskazując na potrzebę udziału obywateli w posiedzeniach zdalnych jednostek samorządu terytorialnego „RPO podkreśla, że zdalny tryb działania organów administracji samorządowej podczas epidemii nie może wpływać na zasadę jawności, w związku z czym nie powinien być on stosowany w sposób wyłączający możliwość udziału obywateli w obradach” (<https://www.rpo.gov.pl/pl/content/koronawirus-rpo-zdalne-obrady-samorzadow-naruszaja-konstytucyjna-zasade-jawnosci>).

W obydwu zagadnieniach chodzi o to samo – przeciwdziałanie wyłączeniu jawności, które może mieć miejsce w razie braku odpowiedniego zastosowania nowych technologii. Skoro przyczyną wprowadzenia szczególnego typu rozpraw odmiejscowionych jest obawa przed nadmierną liczbą kontaktów społecznych w okresie stanu epidemii, to powinny być promowane rozwiązania, które pozwalają na zachowanie standardów jawności w ramach posiedzeń i rozpraw online. Nie wydaje się, by kontrola społeczna nad wymiarem sprawiedliwości miała być mniej ważna, niż nad jednostkami samorządu terytorialnego.

III. Przechodząc do szczegółowych wyjaśnień należy wskazać, że Rzecznik Praw Obywatelskich zadał trzy pytania:

- 1.) czy w Sądzie Rejonowym dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi została przeprowadzona analiza wpływu przyjętych rozwiązań na prywatność,
- 2.) jakie rozwiązania techniczne oraz proceduralne zostały przyjęte by zminimalizować zagrożenia,
- 3.) jakie największe problemy dostrzegane są przez Prezesa Sądu przy zastosowaniu dostępnych technologii.

Ad. 1.) Wprowadzone rozwiązanie poprzedzone było analizą faktyczną i prawną. Była ona konieczna w świetle formułowanych w okresie stanu epidemii postulatów i rekomendacji, których zastosowanie mogłoby ograniczyć jawność. Chodzi o rekomendacje Stowarzyszenia Sędziów Polskich Iustitia z 9 maja 2020 roku, by wprowadzić zasadę w czasie stanu epidemii, że „w rozprawie lub posiedzeniu jawnym mogłyby uczestniczyć wyłącznie osoby wezwane lub zawiadomione” (<https://www.iustitia.pl/83-komunikaty-i-oswiadczenia/3830-rekomendacje-ssp-iustitia-dotyczace-funkcjonowania-sadow-podczas-pandemii-koronawirusa>)

i rekomendację Ministerstwa Sprawiedliwości z 18 maja 2020 roku (DNA-II.510.20.2020), zgodnie z którą „rekomenduje się wydanie przez prezesów sądów zarządzeń

uniemożliwiających lub ograniczających dostęp publiczności do sal rozpraw”. Przyczyną obydwu rekomendacji było położenie nacisku na kwestie bezpieczeństwa zdrowotnego.

W ramach analiz prowadzonych w Sądzie Rejonowym dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi uwzględniono uwarunkowania prawne (w szczególności kwestię ochrony danych osobowych), technologiczne oraz informatyczne.

Ad. 2).

A.) Strona techniczna rozwiązania przyjętego w Sądzie Rejonowym dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi wyjaśniona jest na stronie BIP Sądu pod adresem <https://lodz.sr.gov.pl/posiedzenia-online,m,mg,346> (dokument opublikowany 28 maja 2020 roku, dostępny jest dla każdego Obywatela). Streszczając jego treść należy zauważyć, że:

- nie ma dostępu dla nieograniczonego kręgu publiczności,
- dostęp publiczności online jest limitowany
- Sąd nie prowadzi tzw. streamingu rozpraw online,
- zapis rozprawy następuje w oparciu o powszechnie stosowany w sądownictwie System ReCourt i zapisywany jest na serwerach sądowych, znajdujących się pod polską jurysdykcją,
- zapis rozprawy nie odbywa się w tzw. chmurze.
- publiczność online korzysta z połączenia w ramach programu – przesłanego linku, który ma wyłączoną dla publiczności możliwość rejestrowania rozprawy za pomocą programu Microsoft Teams
- publiczność jest informowana o zakazie rejestracji przebiegu rozprawy
- Prezes Sądu (udzielając elektronicznej karty wstępu) a następnie Przewodniczący rozprawy / posiedzenia jawnego ma pełną technologiczną i prawną kontrolę nad dostępem tej osoby do posiedzenia online. Zarówno zatem sprawdzenie tożsamości stron (świadków, bęgłych, pełnomocników poprzez okazanie dowodu tożsamości) jak i rozpoznawanie wniosku o wyłączenie jawności rozprawy możliwe jest bez udziału publiczności online.

Nadto przesyłam jako załącznik opracowanie stworzone w Sądzie Rejonowym dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi „Wideokonferencje – rozprawy ONLINE” z 7 czerwca 2020 r. przeznaczone do wykorzystania przez inne sądy a wyjaśniające kwestie techniczne związane z rozprawami online. Poziom jego szczegółowości oraz przejrzystości jest bardzo wysoki.

B.) Aspekt prawny rozwiązania przyjętego w Sądzie Rejonowym dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi wyjaśniony jest na stronie BIP Sądu pod adresem <https://lodz.sr.gov.pl/2020,m,mg,338,340> (dokument opublikowany 28 maja 2020 roku, dostępny dla każdego Obywatela). Jest to zarządzenie Prezesa Sądu Rejonowego z dnia 28 maja 2020 roku nr 52/2020. Zawiera ono zarówno preambułę, wskazanie podstaw prawnych jak i warunki prawne dostępności publiczności online. Zawiera również zakaz rejestrowania przebiegu rozprawy lub posiedzenia jawnego.

Przedstawione w piśmie Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 19 czerwca 2020 roku obawy o możliwość naruszenia autonomii informacyjnej jednostki (uczestników postępowania) na skutek obserwowania przebiegu rozprawy przez publiczność online są nieuzasadnione. Dostęp ten nie niesie ze sobą niebezpieczeństw większych, niż dostęp publiczności będącej osobiście obecną na sali rozpraw. Różnica polega na tym, że publiczność online słyszy i widzi mniej niż osoby będące na sali (na skutek transmisji do publiczności obrazu z kamery skierowanej na przewodniczącego posiedzenia). Będzie tak wówczas, gdy w ramach rozprawy online – na salę rozpraw stawi się jakikolwiek uczestnik.

Gdyby uznać, że przedstawione wątpliwości są uzasadnione (obawa, że ktoś zapozna się z informacjami z rozprawy), to należałoby zakazać jakiegokolwiek jawności wszystkich rozpraw i posiedzeń jawnych. Publiczność fizycznie obecna na sali rozpraw z samej swej istoty słyszy i widzi przebieg rozprawy jawnej (pod warunkiem braku wyłączenia jawności).

Być może źródłem wątpliwości było mylne zrozumienie istoty komunikacji internetowej oraz prawdziwych źródeł naruszenia autonomii informacyjnej jednostki na skutek bezprawnego rozpowszechniania w Internecie informacji i treści z przebiegu rozprawy. Wszystkie zamieszczone na stronie sądu materiały jednoznacznie wskazują, że sąd nie transmituje przebiegu rozprawy w mediach społecznościowych, na stronach streamingowych, ani nie udostępnia później nagrań z nich.

Udział publiczności online w formule przyjętej w Sądzie Rejonowym dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi niesie ze sobą dokładnie takie same niebezpieczeństwa jak udział jakiegokolwiek publiczności. Chciałbym jednak przypomnieć, że zarówno Konstytucja RP jak i ustawy nie zakazują udziału publiczności na salach rozpraw tylko dlatego, że możliwe jest potajemne nagranie przebiegu rozprawy np. za pomocą telefonu i umieszczenie tego nagrania w Internecie. Nawet pobieżny ogląd sytuacji wskazuje, że wszystkie nielegalnie udostępnione w Internecie nagrania wideo rozpraw w polskich sądach były utrwalane bez udziału Internetu

(za pomocą telefonów i ukrytych kamer). Tak na marginesie czym innym jest kwestia nagrywania rozprawy a czym innym kwestia bezprawności kierunkowej rozpowszechniania przebiegu rozprawy w Internecie przez jej uczestników (czyn godzący w prywatność uczestników postępowania sądowego). Źródłem ewentualnych zagrożeń jest zatem ewentualne bezprawne zachowanie publiczności rozpowszechniającej materiały godzące w prywatność przez Internet, a nie forma udziału w rozprawie.

Przyjęte rozwiązanie nie narusza również prawa do wizerunku. Nie dochodzi bowiem do rozpowszechniania wizerunku uczestników postępowania w rozumieniu art. 81 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U.2019.1231 t. j., dalej jako u.p.a.i.p.p.). W chwili obecnej przyjęte technologicznie rozwiązanie umożliwia udostępnienie (a nie rozpowszechnienie) wizerunku jedynie przewodniczącego rozprawy lub posiedzenia oraz osób uczestniczących w rozprawie za pomocą środków komunikowania się na odległość.

Udostępnienie ograniczonemu kręgowi odbiorców, ściśle limitowanemu (publiczności online) obrazu przewodniczącego rozprawy i osób uczestniczących w niej na odległość, nie stanowi rozpowszechniania wizerunku. Stanowisko takie jest powszechnie przyjmowane w nauce prawa. Z rozpowszechnianiem wizerunku mamy do czynienia jedynie wówczas, gdy „stworzona zostaje możliwość zapoznania się z wizerunkiem bliżej nieokreślonego („z góry”), niezamkniętemu kręgowi osób (J. Barta, R. Markiewicz w: J. Barta, R. Markiewicz red., *Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz*, Warszawa 2011, s. 520). Identycznie: D. Flisak, Z. Okoń w: D. Flisak red., *Prawo autorskie i prawa pokrewne*, Warszawa 2015, s. 1146), T. Grzeszak, *Prawo do wizerunku i prawo adresata korespondencji* w: red. J. Barta, *System Prawa Prywatnego, Tom 13, Prawo autorskie*, Warszawa 2017, s. 808. Powszechnie przyjęte jest, że pojęcie rozpowszechniania użyte w art. 81 u.p.a.i.p.p należy wiązać z art. 6 ust. 1 pkt 3 u.p.a.i.p.p (definicja rozpowszechnienia utworu), wymagającego dotarcia do nieokreślonej liczby odbiorców. W orzecznictwie TSUE wyraźnie podkreśla się, że w pojęciu rozpowszechniania chodzi o nieograniczoną liczbę odbiorców, i zakłada się dodatkowo dość znaczną liczbę osób (wyrok TSUE z 7.3.2013 r. C-607/11 oraz wyrok TSUE z 7.12.2006 r., C-306/05 – zwłaszcza pkt 36 i 37). Podobnie przyjęto w wyroku SA w Krakowie z 24.2.2016 r., I ACa 1630/15, LEX nr 2022475).

Ad. 3. Problemy dostrzegane przez Prezesa Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi, dotyczące nowych technologii zostały już wyjaśnione we wcześniejszej części pisma. Dostęp publiczności online nie może być nieograniczony, a wprowadzane rozwiązania

technologiczne muszą umożliwiać kontrolę obecności publiczności na rozprawie. Jak już zostało to wskazane, zostały one uwzględnione w ramach przyjętej w sądzie regulacji. Ewentualne inne wątpliwości wynikające z przebiegu praktyki udziału publiczności online będą na bieżąco analizowane.

Wydaje się również istotne unikanie sytuacji, w której sądy transmitują ogłoszenia wyroków przez Internet dla nieograniczonego kręgu osób. Sytuacja ta wydaje się niedopuszczalna na gruncie procedury karnej (gdyż jest to w istocie zastosowanie środka karnego w postaci podania wyroku do publicznej wiadomości) i może wywoływać wątpliwości w postępowaniu cywilnym. Sam fakt publicznego ogłaszania wyroków nie oznacza równości z transmisją online do nieograniczonego kręgu adresatów.

W chwili obecnej nikt z osób uczestniczących w rozprawach online nie zgłaszał Prezesowi Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi problemów związanych z zagadnieniami opisanymi w Pana piśmie. Wystąpienie Pana Rzecznika jest dotychczas jedynym sygnałem o istniejących wątpliwościach. Wątpliwości tych, z powodów przedstawionych powyżej, nie podzielam.

IV. W związku z rangą zagadnienia oraz publikacją wystąpienia Rzecznika Praw Obywatelskich na stronie RPO pod tytułem „Koronawirus. RPO pyta o prawo do prywatności, gdy publiczność bierze udział w transmitowanych rozprawach” (<https://www.rpo.gov.pl/pl/content/koronawirus-rpo-pyta-o-prawo-do-prywatnosci-gdy-publicznosc-uczestniczy-w-transmitowanych-sprawach>), uprzejmie proszę o udostępnienie udzielonej przeze mnie informacji w powiązaniu z treścią zadanego pytania – na stronie internetowej Rzecznika Praw Obywatelskich. Pozwoli to zapoznać się Obywatelom nie tylko z wątpliwościami, ale również wyjaśnieniami, wskazującymi na konieczność promowania rozwiązań sprzyjających społecznej kontroli nad wymiarem sprawiedliwości, w sposób który nie prowadzi do naruszenia prywatności.

Z wyrazami szacunku

**Prezes
Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia
w Łodzi**

(dr Krzysztof Kurosz)